

Dokumentering av konferensen
UTSATTA EU-MEDBORGARE

Smyrnakyrkan
6-7 oktober, 2016

Inledningstal

Medverkande: Per Eckerdal, biskop i Göteborgs stift
Dario Espiga, tidigare kommunalråd med ansvar för sociala frågor
Ulrika Falk, verksamhetsledare Utsatta Eu-medborgare hos
Göteborgs Räddningsmission

Emil Mattsson, direktor för Göteborgs Räddningsmission, inleder med att hälsa välkommen hit till årets konferens och bjuder upp tre personer på scen, Ulrika Falk, Per Eckerdal och Dario Espiga för att ge oss tre olika inledande perspektiv.

Per Eckerdal betonar

- Storstadfenomen Utsatta EU-medborgare i gatubilden som sedan spred sig i hela Sverige och idag är en del av gemene mans vardag.
- Hur avgörande det är att vi har ett välfungerande civilsamhälle i det svenska samhället. Civilsamhället utmanar och kompletterar stat och kommun. Ett sunt och fungerande samhälle behöver ett civilsamhälle.
- Kreativitet och att gå över gränser för att samverka för kyrkor och humanitära organisationer.
- Vikten av att jobba både lokalt och nationellt, på samma gång. Vi måste hitta ett sätt där vi både kan möta den enskilde - den som sitter utanför ICA med empati och medkänsla samtidigt som vi jobbar med den strukturella orättvisan bakom det här.

Dario Espiga betonar

- Kommunen måste lösa problem istället för att blunda för mänskligt lidande.
- Framtid för barnen är viktig och vi måste bejaka mänskliga rättigheter.
- Empati och medkänsla kan förändra världen.
- Sverige blir inte fattigare, sverige blir rikare. Se på dessa människor som en resurs.
- Idag får vi akta oss för att blunda och förbjuda fattigdomen.

- Önskan om att konferensen fastställer och ger en skjuts framåt att det är människovärde som är det viktiga
- Alla människors rätt att söka lycka

Ulrika Falk betonar

- Människor som kommit hit från Bulgarien och Rumänien är kaxiga ambassadörer för sina frågor. Det är tid för Romer att också vara röstbärare för sina egna frågor.
- Mobilisering för mänskliga rättigheter är en stor möjlighet!
- Då var vi omedvetna, nu är vi medvetna. Ulrika utmanar konferensdeltagarna till att våga vara långsiktiga. Det finns inga snabba lösningar. Realistiska former är viktigt och är en uppgift för dessa dagar.

Introduktion av mobiliseringsspår

Medverkande: Glenn Möllergren, Styrelsen för romers och resandes förening och hjälp till självhjälp.

Parallellt med konferensprogrammet kommer en grupp utsatta EU-medborgare att ses för att diskutera en möjlig framtida organisation. Målet är att öka målgruppens egen delaktighet i frågor som berör dem. Vi har bjudit in människor som själva har fattigmigrant bakgrund och kommer under två dagar diskutera hur de tillsammans kan skapa en egen organisation och representation med målet att vara en egen röst mot det svenska samhället. Och också bli en plattform för att kunna hjälpa dem som ännu inte hittat fast mark under fötterna.

Glenn menar att:

- Utsatta EU-medborgare är inte en tillfällig fråga. Det använder makthavare för att beskriva fattigmigranter även om de är här i tio år.
- En egen organisering och representation skulle kunna vara ett svar på de frågorna vi ofta ställs inför.
- Detta är första gången man gör ett försök att skapa en organisation.
- I mobiliseringsspåret deltar fattiga EU-medborgare från flera delar av Sverige.
- Kommer vara en avrapportering av delaktighetsspåret på fredag eftermiddag. Vi som arrangerar vill lägga oss i så lite som möjligt och ska finnas för att "puffa igång" diskussionerna och bistå med upplägg.

Samordning och stöd - detta gör regeringen

Medverkande: Pernilla Baralt, statssekreterare

Sara Stendahl, professor i Offentlig rätt Göteborgs Universitet

Johanna Westeson, sakkunnig diskrimineringsfrågor Amnesty

Samtalet inleddes med en replikväxling mellan ovanstående och Pernilla Baralt, Statssekreterare. Johanna Westeson vill att regeringen skall ta större hänsyn till de mänskliga rättigheterna i arbetet med EU-medborgare och inte bara tolka dessa utifrån EUrätten där medborgare har 3 månaders vistelserätt. Vissa personer vistas här utan att basala rättigheter tillgodoses som tak över huvudet och vatten.

Pernilla Baralt svarar att regeringen har påbörjat arbetet med att svara upp på de rekommendationer som Sverige fick i somras av den europeiska kommittén för sociala och ekonomiska frågor. Återrapporteringen är dock först 2021 säger hon. Baralt menar vidare att det är inte statens uppgift att styra kommunerna i frågor kring hur kommunerna skall hantera invånare som vistas i deras kommun.

Sara Stendahl vill att Baralt skall ta med till regeringen att de ändå måste hantera vilken nivå av anständighet som Sverige vill ge till människor i vårt land. Utsattheten som vissa människor lever i är inte ok. Lagtolkningen måste göras i samklang med andra lagar och konventioner.

Samtalet fortsätter i en replikväxling mellan moderator och Sara Stendahl och Johanna Westeson. Westeson menar att det finns ett formellt förnekande som endast kan jämföras med hur papperslösa hanteras. Inte ens i teorin tar Sverige ansvar för gruppen, den folkrättsliga allvarligheten i hanteringen måste visas och undfallenheten påvisas konkret.

Stendahl påpekar att MR uppfylls i de "vanliga" lagarna och när det brister tar vi till konventioner, men de är ju insprängda i vanliga lagar. Frågan är alltså inte främst juridisk utan handlar egentligen om vilket slags samhälle vill vi leva i och lagarna syfte är teknisk för att främja detta.

Westeson vill att Sverige väger kostnaderna för avhysningar och saneringar mot kostnader för en dräglig tillvara, är de rimliga? Stendahl avslutat med att en av de stora knäckfrågorna är hur vi handfast skall gå över från tiggeri till arbete.

Romer i Europa - utmaningar och vägar framåt

Medverkande: Tomas Hammarberg

Att hjälpa utsatta EU-medborgare handlar i graden om vår människosyn, vår syn på mänskliga rättigheter och medmänsklig solidaritet. Tyvärr pågår idag en stark opinionsbildning från människor som bara verkar vilja "bli av med tiggarna". Men här finns människor som vill lyssna och försöka ta reda på orsakerna till problemen. Och problemen de upplever är många: arbetslöshet, diskriminering, brist på utbildning, och en hälsovådlig boendestandard.

Möjliga vägar framåt:

- Viktigt att politiker tar ställning för dessa människor.
- Arbeta för att förbättra situationen i hemlandet. Här sker vissa förbättringar idag.
- EU behöver agera mer kraftfullt. Ett särskilt kontor inom kommissionen borde finnas för att samordna arbetet.
- Ta emot och hjälpa de som är här med språkundervisning, utbildning, sysselsättning.

Har barnen en plats i Sverige?

Medverkande Gina Ionescu, mobilisatör, boende i Malmö

Tove Fransson, Sveriges Stadsmissioner, nationell projektledare EU-migranter som resurs

Marina Johansson (S), kommunalråd, Göteborg

Ragnhild Eklund, enhetschef Social Resursförvaltning

Sara Stendahl, professor i offentlig rätt vid Göteborgs Universitet.

Bostäder för dem som saknar egna ekonomiska tillgångar, är en bristvara i Sverige. Ett alternativ är tillfälliga boendelösningar, men få aktörer tillåter att barn bor där eftersom standarden är så låg. Detta reser frågan om barn till utsatta EU-medborgare har en plats i Sverige.

Sara Stendahl betonade att Sverige förbundit sig att följa internationella konventioner som ger barn rätt till bostad.

Att barnen ofta hamnar mellan stolarna har flera orsaker. Exempelvis:

- Svensk lag upplevs krocka med internationell rätt.
- Det saknas nationella riktlinjer för hur kommunerna ska agera i förhållande till gruppen utsatta EU-medborgare med barn.
- Bristen på bostäder med rimlig standard som kan erbjudas människor utan egna ekonomiska tillgångar.

Film: Besökarna

En film av Gunnar Lindholm

”Fattigdomen och eländet gör ont. Förnedring och förödmjukelse gör ont. Men det som gör mest ont är att människor avhumaniserar mig. Varför kan ni inte se mig för den människa jag är?” Filmen Besökarna speglar ett samhälle som har blivit egocentrerat och hårt. Gåvorna till de som tigger har minskat men värre är att empatin för människan bakom har bytts i ilska och att hatbrotten har ökat.

- Vi kallar dem tiggare, men vi borde betrakta dem som besökare. De har inte valt sin situation, tiggeriet är en konsekvens av den misär de lever i.
- I Sverige finns en mörk historia av antiziganism och vi lever fortfarande med många fördomar om romer som t. ex. att de är lata och inte vill jobba. Sanningen är att de inte kan få jobb trots att de har praktisk kompetens. Tänk om vi kunde matcha deras kompetens med behov i svenska samhället?
- Det ansvarsfullaste samhället kan göra är att göra vistelsen så bra så möjligt för att dem som är här, med olika typer av boenden, skola för barnen osv. Det ger dem och deras familjer bättre förutsättningar när de återvänder.

Boende och avhysningar - blickar framåt och bakåt

Medverkande:

Sven Hovmöller, Gina Ionescu, Hans Caldaras

Problemet med avhysningar av boplatser går fram och tillbaka. Vissa veckor är det lugnt och andra dyker polisen eller kronofogden upp. Men ofta genomför man dessa på ett felaktigt sätt. Både moraliskt och juridiskt. Föreningen HEM håller koll på avhysningar och har förhindrat många.

Gina Ionescu berättar om den största avvisningen i Sverige, i området Sorgenfri i Malmö med över 200 boende. Det var en stökig och bitvis våldsamt process med demonstrationer och protester. Nu bor hon i en park.

Hans Caldaras berättar sedan om när hans familj brutalt kördes bort från sin boplatser utanför Göteborg för över 60 år sedan. Efter att ha hört Hans och Ginns berättelser kan man konstatera att mycket lite har hänt när det gäller avhysningar.

Panelens förhoppningar och tankar inför framtiden:

- Hoppas att dagens barn slipper vänta 50 år innan de kommer in i samhället.
- Vi kan lindra men inte lösa problemen om vi inte har politikerna med oss.
- Det måste finnas boendealternativ vid varje avvisning.
- Vi måste också jobba för attitydförändring.
- Stäng inte dörren i ansiktet på oss!

Kan EU-fonden Fead göra skillnad i Sverige?

Håkan Forsberg, ställföreträdande myndighetschef

Sammanfattning

Fead- fonden för europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt. Fonden Fead finns i alla EU:s medlemstater under programperioden 2014-2020. Sverige får 7 miljoner euro från Europeiska kommissionen och 1 miljon euro i nationell medfinansiering.

Målgruppen är icke-ekonomiskt aktiva EU/EES-medborgare och som vistas tillfälligt i Sverige och inte har rätt till ekonomiskt bistånd från socialtjänsten annat än i form av akut nödhjälp. Sverige har valt inriktningen social inkludering. Organisationer kan ansöka om pengar för att bedriva projekt som hjälper målgruppen.

De fem projekt som är pågående presenteras vid de separata seminarierna:

- Bättre hälsa: Göteborgs stad
- Digniti Omnia – Vårdigare liv för alla: Växjö pastorat.
- Frisk: Läkare i världen
- Make Sense – Social inkludering och egenmakt för utsatta EU-medborgare i norra Sverige: Kommunalförbundet i Västernorrland
- Po Drom – mobila team: Göteborgs stadsmission.

Children left behind - om barnen som stannar hemma

Medverkande:

Laurentiu Tudorache, Rädda Barnen i Rumänien

Laurentiu informerade om situationen med barn som lämnas kvar i Rumänien av migrerande föräldrar och lite statistik kring detta. Han berättade också om vad Rädda Barnen i Rumänien gör för dessa familjer och om samarbete med organisationer i Sverige.

- 88% av rumäner som migrerar gör det till andra europeiska länder, varav flest till Italien och Spanien
- Flest åker från de fattigaste länen
- Migrationen har både positiva och negativa effekter, de positiva är framförallt ekonomiska
- Det främsta problemet som lyftes av Laurentiu är att barnens legala vårdnadshavare inte är närvarande vilket innebär problem i kontakt med vård och skola.
- Vården kan överlåtas till t.ex. mor- och farföräldrar som ofta är de som rycker in, genom att kontakta borgmästaren, men många undviker detta av rädsla för att förlora socialbidraget om det blir känt att de tjänar pengar utomlands.
- Rädda barnen erbjuder psykologisk hjälp och juridisk rådgivning för de kvarlämnade barnen.
- Rädda barnen i Rumänien vill samarbeta med organisationer i Sverige. Får mycket förfrågningar om hjälp med dokument m.m. Man har ett bra samarbete med Rädda barnen i Sverige.
- Kontakt: info@childrenleftbehind.eu <http://www.childrenleftbehind.eu/>

Är remitteringar en fattigdomsbekämpare?

Medverkande: Lisa Pelling

Hur kan remitteringar och förståelsen av dessa hjälpa oss att bättre stödja migranter?

Utredningschefen för Arena idé inleder kort med att konstatera att remitteringar betyder oerhört mycket för de länder, familjer och sammanhang som EU-migranter kommit från och att en sådan här konferens kan öka effekten av dessa medel genom den samverkan och förståelse som den bidrar till.

Pelling ger en kort dragning av hur migrationen ser ut i världen, mänskligt och delvis ekonomiskt. Hon poängterar att den största delen av människor som migrerar gör det av arbetsrelaterade skäl. Vidare konstaterar hon att det inte finns några enkla svar på varför människor migrerar utan det är komplexa beslut där avvägningarna vägs på många vägar.

Migrationens stigar styrs inte enbart till de för tillfället gynnsamma ekonomiska områdena utan nätverk, tillgång till lotsar och upptrampade stigar är också viktiga incitament vid beslut vart människor skall migrera till. Sen finns det även push-faktorer där diskriminering och fattigdom är relevanta ur ett EU-perspektiv.

Lisa Pelling tar oss med på en historisk tillbakablick kring remitteringar som delvis går hand i hand med hur västvärlden ofta sett på migrantarbetare. Fram till oljekrisen på 70-talet fanns en generös bild av migrantarbetare där behovet av arbetskraft gjorde att remitteringar inte bedömdes nämnvärt. När den ekonomiska krisen inföll värderades remitteringar i negativa ordalag och troddes endast bidra till onödig konsumtion i landet dit de skickades.

På 2000-talet började effekten av remitteringar mätas och forskare såg att dessa gav individuella effekter som spred sig i samhället i kontrast till bistånd som ofta skulle bidra till kollektiv för att sedan nå individ. Forskare såg att remitteringar gav familjer bättre hälsa, lånegarantier och höjd

känsla av säkerhet. Effekten av att kunna bygga upp sitt hus gav återverkningar på flera områden av livet.

Finanskrisen 2009 påverkade inte remitteringar alls lika hårt som bistånd och utländska direktinvesteringar, de ekonomiska flödena till hemländerna påverkades väldigt olika. Remitteringar går ofta till konkreta saker, nyttig konsumtion och utveckling är något som blivit allt tydligare och även asylsökande gör remitteringar.

Olika avgifter för att göra remitteringar skiljer i länder mellan 3-8% och en åtgärd för att ytterligare bidra till utveckling i hemländer är att kontrollera dessa överföringsavgifter och effektivisera bank och telefonsystemet i och mellan aktuella länderna. Möjligheter att ta mikrokrediter och eget ägande av fastigheter stimulerar också effekten av remitteringar hos mottagaren.

Sociala remitteringar, i betydelsen kunskap, traditioner, värderingar och reproduktion är också viktiga faktorer.

Viktigaste forskningen för att förstå vad remitteringar bidrar till är hushållstudier på mottagandesidan. Har genomförts i Irak/Kurdistan där forskare sett att hushåll som får remitteringar har friskare och mer utbildade barn.

Avslutningsvis menar hon att en liten summa här kan betyda enormt mycket i hemlandet.

SEMINARIUM

Kan man förbättra den sociala inkluderingen med hjälp av EU-projekt och Fead?

Johan Nordqvist, Svenska ESF-rådet Samordnare Fead, Daniel Åman Po Drom, Fredrik Schiren Digniti Omnia och Sara Selmros, projektledare på Make Sense

Vad kan vi dra för lärdom av de pågående FEAD-projekten inom området social inkludering.

- Det finns stora behov hos EU-migranterna som inte det svenska samhället möter. Det saknas kunskap och metoder hur vi ska tackla det. Fead- projekten kommer att bidra med värdefull kunskap och erfarenhet.
- Det finns stora behov hos gruppen.
- Det tar tid att få förtroende hos dem.
- Uppsökande verksamhet är ett viktigt medel att nå dem.
- De lever ett mycket osäker och problematiskt liv.
- Vi behöver lyssna på vad de har att säga.
- Det svenska systemet är inte anpassat för människor som lever utanför.

SEMINARIUM

Fead och EU-projekt - hur lyckas vi förbättra möjligheterna för preventiv hälsa?

Carolina Orre, projektledare för "Frisk" och Maud Williardsson, projektledare för "bättre hälsa" modereras av Heidi Knorn, samordnare ESF- rådet

De två projekten arbetar med hälsofrämjande insatser och finns i olika städer i Sverige. Båda projekten är treåriga och började i oktober 2015. Det har varit svårare än de trodde att få personal på plats. De började med deltagare i april.

Bättre hälsa finns i Gbg, Malmö och Stockholm. De arbetar endast med kvinnor och barn eftersom kvinnor många gånger inte vågar prata med projektet annars. De samarbetar med andra projekt och är exempelvis på plats när stadsmissionen delar ut kläder för att passa på att berätta mer om tandhälsa och dela ut tandborstar. De tycker att det är svårt att inte kunna erbjuda annan mer "akut vård" och många deltagare vill inte registrera sig.

Frisk finns bland annat i Sthlm, olika städer i Skåne och Norrland, Uppsala och Örebro. De arbetar med alla kön. De har olika slags lokaler, de har två mobila kliniker och andra permanenta lokaler i exempelvis Sthlm. Läkare i världen erbjuder utanför feadprojektet även akutvård och kan skicka deltagare vidare om de söker för akutvård eller vice versa. De har uppsökande verksamhet och arbetar med volontärs. De publicerar rapporter med RFSU om läget för hälsoläget. De tycker att fead kan vara väl byråkratiskt för sådana här projekt. De tycker det är svårt att registrera deltagare och träffar fler än de registrerar. De arbetar med att utveckla projektets dokumentation.

Projektägare för Bättre hälsa är Göteborgs stad. Projektägare för Frisk: Läkare i världen

SEMINARIUM

Rätten till utbildning för barn till utsatta EU-medborgare

Medverkande: Otto Swedrup, jurist, doktorand vid Göteborgs universitet
Sara Stendahl, professor i offentlig rätt.

Länge har debatten kring rätten för barn till utsatta EU-medborgare att gå i skola handlat om hur lagen ska uttolkas. Vissa kommer fram till att barn till utsatta EU-medborgare inte omfattas av den rätten, medan andra kommer fram till det rakt motsatta. Otto Swedrup och Sara Stendahl menar att man kommer längre om man utgår från en annan fråga, nämligen: Bör alla barn ha rätt till utbildning? Den frågan är svårare att svara nej på. Om det går att enas kring det kan man fortsätta med att utforska vilka hinder som måste undanröjas för att detta ska bli möjligt. När man identifierat hindren kan man också söka lösningar. Detta är viktigt eftersom olika hinder kräver olika lösningar. Vilka kan alltså de verkliga hindren för skolgång för barn till utsatta vara?

- En oro för att erkännande av barns rätt till skola ska ge juridiska följd effekter, alltså att erkännandet av en rättighet automatiskt innebär erkännande av andra rättigheter.
- Fördomar mot romska barn.
- Att svenska kommuner inte utnyttjar sitt handlingsutrymme. Det vill säga att oavsett vad lagen säger om rättigheter, finns det inget som hindrar att kommuner erbjuder dessa barn skolgång.
- Att man befarar brist på hemspråkslärare i romani chib.

SEMINARIUM

Se mig i ögonen – samråd om en teologisk plattform

Medverkande: Emil Mattsson, direktor Göteborgs Räddningsmission
Anna-Karin Hammar, präst i Svenska kyrkan

Genom en teologisk plattform kan kyrkor och enskilda kristna få kraft att stödja romska EU-migranter på ett långsiktigt sätt. Emil Mattsson och Anna Karin Hammar har tillsammans skrivit ett underlag som vi nu inbjuder till samtal om. Är responsen god, kan resultatet komma att ligga till grund för ett webbaserat upprop till kristenheten i Sverige. Samtalet aktualiseras ytterligare i en tid då frågan om förbud mot tiggeri har letat sig in i regeringssammanhang. Välkommen att samtala om hur vi på bästa sätt kan mobilisera svensk kristenhet i dessa viktiga frågor!

Seminariet bestod av en introduktion och ett långt samtal där de ca 20 deltagarna ivrigt bidrog med synpunkter på den föreslagna texten och hur den kan användas. Dessa tankar noterades av författarna som bearbetar vidare.

Det viktigaste budskapet

Engagemang behöver grundas i en teologisk reflektion. Vi behöver ett dokument likt detta!

Viktiga kommentarer (bland många större och mindre)

- Vilken är målgruppen? Man skriver olika för olika målgrupper.
- Bibelreferenser behövs om texten ska motivera kyrkornas folk.
- Omsorgen om romerna bör uttryckas inom ramen för en mer allmänt hållen text om utsatta människor.
- Texten kan vara en bra utgångspunkt för samtal.
- Ömsesidig tjänst bör vara grundhållningen.

Fortsättning

Författarna arbetar vidare med texten och sprider den på lämpligt sätt.

SEMINARIUM

Uppsökande arbete med EU-migranter

Freja Lundström, Petter Nilsson, Anna Hagsgård

I Göteborg finns ett IOP-avtal mellan social resurs på kommunen och Bräcke Diakoni, Frälsningsarmén, Göteborgs Räddningsmission och Stadsmissionen. Utgångspunkten för fältarbetet är den nöd och utsatthet som uppstår när enskilda och grupper av personer saknar tillgång till tak över huvudet och tvingas bosätta sig utomhus. Människorna är här för att de saknar alternativ. Fokusområden för den uppsökande verksamheten är att kunna täcka basala behov. Att se till så att ingen svälter, fryser eller är akut sjuk. Men informerar också om lagar, rättigheter och möjligheter. Sedan för man en dialog med målgruppen för att bygga djupare relationer och kunna hjälpa till på längre sikt.

Målsättningar med fältarbetet

- Att utsatta EU-medborgare ges samma möjligheter till arbete och bostad som svenska medborgare.
- Att målgruppen ska informeras om om möjligheter till samhällsinformation och hur man får basala behov tillgodosedda.
- Att socialarbetaren får en hög kunskap och kompetens om hjälpbehov, utifrån det sociala perspektivet.
- Att målgruppen genom vår instats försäkras om att inte riskera liv och hälsa.

SEMINARIUM

Buzaunätverket

Medverkande: representanter för Buzaunätverket: Anna-Carin Rabnor (moderator), Linda Stomberg, Joakim Månsson Bengtsson, Per Eriksson, Christian Kastö och Maria Westöö.

Buzaunätverket är olika arbetsgrupper och organisationer som är engagerade i människor från Buzau i Rumänien som vill samverka och samordna sina projekt för att lindra nöd och höja självkänslan både bland de EU-medborgare som vistas här och de som befinner sig i Buzau. Det är viktigt att visa exempel på positiva och konstruktiva projekt.

5 exempel på projekt inom nätverket:

- After school-projekt i Buzau för 70 barn som syftar till att ge en meningsfull fritid för barn med dåliga hemförhållanden.
- Skånes enda året runt-härbärge med plats för 24 personer. Härbärgen har funnits i två år och har haft öppet varje natt. Projektet är ett samarbete med Crossroads och socialförvaltningen i Lund. En nyckel till det goda samarbetet är bra kommunikation och dialog.
- Skolprojekt där 20 barn åt gången får hjälp med skolan.
- Sommarläger i samarbete med en skola i Buzau. Programmet bestod av samlingar, lekar och måltider med målet att sprida glädje och trycka på vikten av utbildning. En spin off från lägret är uppstarten av before school, där barnen får hjälp att komma upp på morgonen, skjuts till skolan och hjälp med skolmaterial och kläder.
- Nystartat hälsocafé (FEAD-projekt) med kläudtdelning, duschmöjlighet och hälsoinformation.

Juridik som förändringskraft

Medverkande: Adam Weiss, European Roma Rights Centre

ERRC (European Roma Rights Centre) är en internationell intresseorganisation som arbetar för Romers rättigheter och för att bekämpa antiziganism. ERRC vill ge romerna egna verktyg för att bekämpa diskriminering och på samma sätt som övriga EU-medborgare få tillgång till utbildning, bostäder, hälsovård och offentliga tjänster. Just nu prioriterar organisationen segregering på skolor, rätten till preventivmedel och mödravård, tvångsomhändertagna barn och tvångsavvisningar.

Så här arbetar ERRC:

- Söker efter mönster när det gäller diskrimineringar. Det kan handla om fördröjningar i förfrågningar och processer gentemot myndigheter och statliga organisationer.
- Bygger nätverk.
- Övervakar mänskliga rättigheter och vill därigenom få länder och myndigheter att betrakta romer som invånare, inte bara ett "folk".

Människohandel - vår tids slaveri

Medverkande:

Mariana Petersel, direktor för organisationen Generatie Tankar i Rumänien

Caroline Casco, socialarbetare vid Göteborgs Räddningsmission

Ninna Mörner, Plattformen Civila Sverige mot människohandel

Mats Paulsson, chef för Polisens traffickingenhet i Göteborg

Att bli utsatt för människohandel är att tvingas in i en verksamhet som genererar pengar åt andra. Det kan se ut på olika sätt. Många kvinnor i utsatthet tvingas till prostitution utanför hemlandet och vägen tillbaka till ett normalt liv är lång och kantad av svårigheter. Samtliga medverkande i seminariet tryckte på vikten av att alla som arbetar med frågan samarbetar så att man kan hjälpa den utsatta hela vägen. Många av de utsatta kvinnorna har barn och barnen används ofta som påtryckningsmedel för att få kvinnorna att stanna i prostitutionen.

Nedan listas några saker som ska till för att en person ska kunna hjälpas ur prostitution.

- Människor som orkar lyssna till den utsattas berättelse.
- Att det finns ett skyddat ställe för henne där hon kan hämta andan.
- Att polisen arbetar med att lagföra dem som organiserar verksamheten.
- Att den utsattas barn får skydd.
- Att det i ett sista skede finns en plats där den utsatta kan rehabiliteras och bygga upp sin självkänsla.

Mobilisering för Europas romer

Medverkande:

Vasile Burtea, Professor på utbildningsdepartementet.

De program och strategier som länder tagit fram för inkludering av romer och romska frågor i samhället är misslyckade och skapar ingen varaktig förändring. Den stora majoriteten projekt som finansierats av EU är inte romska projekt utan projekt från utomstående, utan tillräcklig finansiering och där romerna i projektet är marionetter utan något att säga till om.

Vasiles vill skicka ett konkret förslag på system för oberoende övervakning av romernas situation från konferensen till EU-kommissionen. Övervakningen bygger på ett rapportsystem inom områdena: utbildning, arbetstillfällen, bostäder och hälsa.

- Varje land inom EU introducerar en struktur för övervakning som är direkt underställd EU-kommissionen, bestående av minst 2 personer.
- Dessa två ska ha mandatet att skicka en månatlig rapport om regeringarnas arbete med att inkludera romer med utgångspunkt i de 4 områdena. Rapporten ska baseras både på de data man fått in från regering och från dialogen med det romska samhället.
- Varje rapport ska avslutas med konkreta förslag och rekommendationer som syftar till att stimulerar arbetet inom dessa 4 områden.
- Rapporten ska jämföra existerande statistik med fakta från marken om situationen för romer i både stad och landsbygd.
- Dessa rapporter kommer göra att kommissionen bättre kan övervaka situationen för de olika länderna inom dessa områden och kan agera om något land inte uppfyller målen och bli ett verktyg för att jämföra mellan länder och deras framsteg.
- Nationella övervakningsrapporter som kommer direkt från källan utan mellanhänder kan visa på strukturer hur man jobbar effektivt och rapporterna kan visa data på ett mer realistiskt sätt.
- Förslaget tas med till konferensens ledning.

Att lyfta blicken: Europas och hemländernas ansvar

Mats Åberg

Mats Åberg lyfter följande två förslag om samverkan i ett europeiskt perspektiv.

Förslag 1: Europeiska aspekten

Europakommisionens ordförande tog initiativ till en plan för utveckling av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Slutrapporten kom i mars i år och förslagen gäller inte utsatta EU-medborgare för att de är ekonomiskt inaktiva. Man har utlyst en medborgardialog för enskilda organisationer och myndigheter att lämna synpunkter och förslag. Denna möjligheten är öppen ända fram till den 31 december i år. Man har lovat att alla yttranden skall beaktas. Här måste vi göra vår röst hörd och kräva att de utsatta EU-medborgarna inte lämnas utanför.

Några punkter som bör beaktas när den sociala pelaren utvecklas:

- I beslutets inledning - preambeln - bör det finnas en referens till utsatta grupper som annars skulle falla utanför
- Ett krav på att det utses en europeisk samordnare för frågor kring den stora romska minoriteten som rapporterar direkt till Kommissionens ordförande eller vice ordförande
- Behov av ett effektivt system för övervakning - monitoring - av medlemsländernas romapolitik med regelbunden rapportering och sanktioner mot länder som inte lever upp till sina åtaganden.
- ec.europa.eu/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/towards-european-pillar-social-rights.

Förslag 2: Komplementeringsförslag av deklaration av företrädare för civilsamhällets organisationer i Sverige och Rumänien beträffande utsatta EU-medborgare.

Utgångspunkten är de svenska och rumänska socialministrarnas deklaration den 5 juni 2015 om samarbete kring barnens rättigheter, socialvård, social trygghet och jämställdhet mellan könen.

I ljuset av ministerdeklarationen och som komplement till den säger vi att det civila samhällets organisationer i Sverige och Rumänien ska intensifiera och fördjupa sitt samarbete för att förbättra situationen för de mest utsatta migranterna - av vilka de flesta är romer - på basis av deras rättigheter, behov och strävanden

Fem första steg

- Arbete mot antiziganism och oreflekterade fördomar i båda länderna byggt på goda erfarenheter av arbete i båda länderna liksom av svenska erfarenheter av arbetet mot antisemitism
- Båda länderna har anslutit sig till flera internationella konventioner om Mänskliga Rättigheter (FN, Europarådet och EU). Därför fokus på dessa rättigheter och särskilt
 - barnens rättigheter
 - rätten till människovärdiga bostäder
 - rätten till hälso- och sjukvård
 - jämställdhet mellan könen
- Intensifierat arbete för att säkerställa att alla medborgare (både barn och vuxna) blir registrerade och får tillgång till alla rättigheter som följer med medborgarskapet i ett EU-land - inklusive rätten att registrera och äga fast egendom
- Större ansträngningar att hjälpa EU-migranter att få arbete - i Rumänien eller Sverige - med erkännande av migrationens roll som fattigdomsbekämpande och främjande av utveckling på lokal nivå
- Intensifierat arbete för att koordinera frivilligorganisationernas arbete - såväl sinsemellan som med offentliga institutioner

Relevanta länkar

- Kommissionens meddelande om europeisk pelare för sociala rättigheter:
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/SV/1-2016-127-SV-F1-1.PDF>
- Förslag:
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/SV/1-2016-127-SV-F1-1-ANNEX-1.PDF>
- En europeisk pelare för sociala rättigheter – frågor och svar:
http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-545_sv.htm
- Hemsida om samrådet:
ec.europa.eu/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/towards-european-pillar-social-rights
- Nätverkets hemsida och e-postadress:
eumigranter.se
info@eumigranter.se

Kommunernas handlingsplan - ett verktyg för förändring?

Medverkande: Jens Waldenström, Civil Rights defenders
Joakim Månsson Bengtsson, Hjälptiggare i Lund
Karin Säfström, Lunds kommun

Vissa kommuner har tagit fram handlingsplaner för hur man ska jobba med utsatta EU-medborgare. I Lund har man arbetat framgångsrikt i ett IOP, Idéburet Offentligt Partnerskap. Samarbetet tog sin utgångspunkt i hur rättsläget ser ut för gruppen utsatta EU-medborgare. Därefter listade man ett antal typfall som varje kommun kan ställas inför, vilket resulterade i en handlingsplan och ett IOP. I Lund är läget nu sådant att det finns ett härbärge för utsatta EU-medborgare som håller öppet året runt. Det drivs av föreningen Hjälptiggare i Lund och bekostas av kommunen.

Några saker är grundläggande för ett lyckat IOP:

- Att varje part förstår sin egen och de andras olika roller.
- Att man ser varandra som jämberdiga.
- Att man klart definierar vilka områden som omfattas av samarbetet och vad som inte omfattas av det.
- Att man gör en omvärldsanalys så att planen matchar verkligheten, men också så att man kan ha en beredskap om verkligheten förändras över tid.

Avrapportering från mobiliseringsspår

Medverkande: Glenn Möllergren, vice ordförande för Romers och resandes förening i Blekinge samt för Hjälp till självhjälp i Karlshamn

Monalisa Pruteanu, informatör vid Göteborgs Räddningsmission

Gina Ionescu, mobilisatör, boende i Malmö

Julia Halangescu, socialarbetare vid Göteborgs Räddningsmission

Maria Cantargiu, pedagog vid Göteborgs Räddningsmission

Under konferensdagarna sammanträdde en grupp romer för att diskutera hur de själva kan vara med och driva sina frågor. Samtliga deltagare i denna "mobiliseringsgrupp" brottas varje dag med stora praktiska utmaningar som att få ihop pengar och hitta någonstans att bo - ändå tog de sig tid att delta i konferensen.

Gina Ionescu deltog som representant för romerna i Malmö och beskrev den svåra situationen där. Hon pekade också på två saker som är avgörande för att bryta romernas utanförskap:

- Utbildning
- Arbete

Avslutningstal

Medverkande: Soraya Post (Fi) EU-parlamentariker

Soraya Post tecknade en dyster bild av dagens Europa. Hon framhöll de mörka krafter som växer fram på lokal, nationell och europeisk nivå i form av främlingsfientliga grupperingar och partier. Antiziganismen är fortfarande djupt rotad, men Soraya Post kunde också peka på framsteg som görs, bland annat lyfte hon fram den resolution som hon förra året fick igenom i Europaparlamentet där man erkänner att också romerna drabbades av förintelsen under andra världskriget. Tidigare har man velat kalla det folk mord och låta begreppet förintelse vara förbehållet Tysklands övergrepp mot det judiska folket. Soraya Post menar att det är viktigt att samma brott inte får två olika benämningar bara för att det handlar om två olika grupper.

Soraya Post rundade av med att lova att hon ska göra vad hon kan för att driva arbetet för romers rättigheter framåt utifrån den förtroendepost hon har.

Nedan listas några av de hinder hon ser för att få bukt med diskrimineringen av romer:

- Avsaknad av kärlek och ödmjukhet i samhället.
- Stereotypa föreställningar kring gruppen.
- En förmyndarattityd som gör att folk uppmanas att inte ge pengar till dem som försörjer sig genom att be om ekonomiskt bidrag.
- Att man uppehåller sig vid tal om "svaga grupper" i stället för "svaga strukturer".

SEMINARIUM

Axplock ur Svenska kyrkans arbete med och för utsatta EU-medborgare

Medverkande: Anna Dubar, Göteborgs Räddningsmission
Fredrik Schirén, Växjö pastorat,

Världen kom till bygden. Det knackades på kyrkdörrar och församlingar i Sverige ställdes inför en ny situation och en ny målgrupp. Man visste inte riktigt hur man skulle gå till väga. Sedan dess har frågan kring Utsatta EU-medborgare engagerat Svenska kyrkan både på församlingsnivå och på nationell nivå.

Nationell nivå:

- Kyrkomötet 2014 konstaterade att vi måste uppmärksamma detta arbete med och för utsatta EU-medborgare. Sände ut en viktig signal och betonade barns situation och behov särskilt måste uppmärksammas i det här, familjens rätt att leva tillsammans och att alla har ett medansvar för situationen. Vårt mål är fred, rättvisa och ett hållbart samhälle. Man tog på sig ett stort ansvar internt men ville också pressa på utåt, uppmana kommuner och riksdag.
- Rådslag där man samlade stiftet i Sverige för att göra en översyn med vad som har gjorts i frågan och titta på strategier framåt.
- Innan dess har det också gjorts en rapport "Svenska kyrkans arbete med och för Utsatta EU-medborgare" som publicerades 2014. Idag har alla stift någon form av verksamhet för målgruppen.

- Kyrkomötet uppmanade också Sveriges regering och riksdag att verka för att minska fattiga EU-medborgares utsatthet både genom att kraftfullt agera inom EU och genom att tydliggöra och respektera EU-medborgarnas mänskliga rättigheter, särskilt barnens rättigheter.

Framtid sökes:

- Svenska kyrkan har framfört kritik mot Regnérs och Valfridssons betänkande "Framtid sökes". Avsaknad av remiss. Man har inte bemött faktafel som står i rapporten.
- Promemoria "Otillåtna bosättningar". Man har inte tagit till sig den internationella kritik som Sverige har fått till sig att se till mänskliga rättigheter vad gäller målgruppen.

Lokal nivå:

- Civilsamhället är helt avgörande för att klara av att hantera en sådan här fråga.
- Det är viktigt med samverkan. Församlingar har fått vara kreativa och kliva över gränser för samverkan. En realistisk och uthållig nivå av stöd har skapats först när man samverkat med andra.
- Har identifierat olika engagemangsnivåer.
- Ska inte ta över kommunens ansvar. Vi upplever mer och mer att svenska kyrkan är det sista skydds nätet.
- Vi måste kunna bemöta på samma värdiga sätt även om man har olika juridiska förutsättningar.
- Vi är en resurs i att jobba med volontärer och civilt.

SEMINARIUM

Människohandel – vår tids slaveri

Medverkande:

Mats Paulsson, chef vid polisens människohandelsenhet i Göteborg

Mariana Petersel, ledare för Generatie Tanara i Timisoara

Ninna Mörner, sammankallande, Plattformen Civila Sverige mot människohandel

Handel med människor är slaveri och det har aldrig funnits så många slavar som idag. Seminariet utvecklade diskussionen från panelen om människohandel och diskuterade slaveri där människor tvingas prostituera sig, tigga, stjäla eller utnyttjas som arbetskraft. Olika sidor lyftes från polis och hjälporganisationer både i Sverige och Rumänien, något som betonades särskilt var vikten av samarbete mellan alla involverade organisationer.

- Samarbete mellan polis, socialtjänst och civilsamhället är mycket viktigt för att kunna följa upp och ge stöd hela vägen. Det är annars stor risk att de utsatta "försvinner" och återigen hamnar i samma situation, att anhöriga i hemlandet hotas eller råkar ut för hämnd och de skyldiga går fria.
- Att uppmärksamma ett fall utan att vara beredd för att följa upp och ge stöd innebär risk för ökad utsatthet och hämnd från förövare.

- Ofta finns hållhakar och hot för att få personen i slaveri att lyda. Det kan t.ex. vara hot mot anhöriga i hemlandet eller en skuld som skall betalas tillbaka.
- Arbetet med rehabilitering av de utsatta tar lång tid, upp till 3 år. Kärlek och långsiktigt arbete med att väcka medvetande och motivation hos personen själv krävs. Det är svårare att arbeta med rehabilitering i personens eget hemland eftersom det är lätt att falla tillbaka i gamla umgängen och gamla passioner och vanor gör sig påmind. Marinas organisation driver ett hem som fungerar som ett familjehem för att ge en trygg och kärleksfull miljö.
- Det finns ett växande problem med män som utnyttjas för sexuella ändamål. Socialtjänsten har lite uppmärksamhet på det, polisen har svårare att komma åt problemet eftersom det är mer tabu och inte syns lika öppet på nätet eller på gatan utan kontakter förmedlas i slutna kretsar.
- Ett mindre antal fall av människohandel kopplat till tiggeri är kända för panelen, de fall som togs upp är ett fall med en funktionshindrad man och några fall med äldre.
- Det är ett problem att de fåtal fall av människohandel kopplat till tiggeri som förekommer nyttjas av främlingsfientliga och antiziganistiska medier för att framställa romer som kriminella och tiggeri som generellt organiserat av kriminella ligor vilket drabbar fattiga människor som har tiggeri som sin enda försörjningsmöjlighet.
- Men det är också ett problem att rädslan för att göda dessa medier med exempel gör att civilsamhället till viss del tvekar att tala om människohandel kopplat till tiggeri vilket gör det svårare att hjälpa de som drabbas.
- Det har inte prövats rättsligt exakt var gränsen går för t.ex. handel med tiggplatser och vad som skall anses som en övergreppssituation. Att organisera uppdelning av platser är inte förbjudet men däremot att hota eller ta alla pengar för någon annan. Polisen kan hjälpa till och stå som anmälare för att minska pressen på de som blivit utsatta och uppmuntra till att våga vittna.
- Stressen och pressen ökar för de som är i Sverige och tigger, diskussioner om t.ex. tiggeriförbud i medier märks på gatan. Minskade inkomster gör människor än mer utsatta och lättare offer för människohandlare.

SEMINARIUM

Draknäste: Rumänien - Att investera i familjer genom försörjning

Medverkande: Erikshjälpens projektledare Andreas Samuelsson
och Ulrika Torell

Sammanfattning

Projektet innebär att arbeta med försörjning och entreprenörskap som ett verktyg för att stärka barns rättigheter. Det räcker inte att tillhanda arbetstillfällen och pengar för att bryta strukturer av förtryck och diskriminering. Hur kan man få till arbetsplatser som bidrar till hållbar förändring med fokus på hela familjen? Projektet innebär också att samla ihop "best practise" från många års erfarenheter av att arbeta för romers inkludering i Rumänska samhället.

Vad är viktigt för att starta och bygga upp?

- Lyssna till människornas berättelser och behov utan att ge. Bygg tillit, vänskap och relationer. Sanning måste existera i relationerna.
- Investera i människorna. Ge hopp och framtidstro att kunna växa till sin fulla potential. Hur kan man bygga sina egna liv utan att utnyttjas. Vad vill man? Jobb – skola - fritid.
- Supporta och ge stöd till egna initiativ
- Förbered en plats att växa i samhället. Produktion till både svensk och rumänsk marknad.

SEMINARIUM

Kommunernas handlingsplan – ett verktyg för förändring?

Medverkande: Karin Säfström, Joakim Månsson Bengtsson,
Jens Waldenström

Tiggare utan bostad är ingen tillfällig situation. I Lunds kommun har de funnits i flera år. Padoxalt nog är det svårt att få jobb utan bostad och svårt att få bostad utan jobb. Staten har det övergripande ansvaret men det praktiska utförandet ligger på kommunal nivå. Regeringen verkar ovillig att ta ansvar. En gemensam handlingsplan har tagits fram för arbetet med utsatta EU-medborgare i Lunds kommun. Inom IOP-nätverket anordnas också träffar där man utbyter erfarenheter och kunskap med varandra. Totalt räknar man att det finns ca 60-75 utsatta EU-medborgare i kommunen.

Positiva signaler från samarbetet i Lund:

- Vi har goda exempel att peka på!
- Vi hjälper målgruppen med att söka jobb via Arbetsförmedlingen och olika webbsajter.
- Vi har ett bra samarbete med kommunen.
- Skånes enda året runt-härbärge.
- Vi har inte upplevt några aggressiva avvísningar.
- Sjukvård och skolgång har fungerat bra för de som behövt det.
- De få barn som finns är välkomna till skolorna.
- Vi hör inte mycket kritik från invånarna i Lund. Varit öppna i medier om hur vi jobbar.

SEMINARIUM

EU-migranter som resurs - jobb istället

Medverkande: Tove Fransson, Linköpings Stadsmission, Malin Nylén, Linköpings Stadsmission, Mihaela Suleap, Uppsala Stadsmission, Mircea Budulean, Stockholms Stadsmission.

Jobb i stället: ett projekt som handlar om arbetsintegrering. Syftet är att främja mångfald och tolerans för EU-migranter med målet att prova arbetsintegrerande och utbildande insatser som för målgruppen närmare arbetsmarknaden. En metodhandbok kommer i höst.

Projektets uppdrag:

- Att utbilda genom alfabetiseringskurser, yrkesinriktade språkkurser samt att tydliggöra lagar och regler på den svenska arbetsmarknaden. Även ge rådgivning och hjälp att skriva CV och personligt brev.
- Erbjuder hjälp till anställning i form av att: Anställa själva i olika produktionsprojekt, bemanning (stadsmissionen anställer och hyr ut), förmedla arbetskraft och underlätta för företag vid anställning, hjälpa till att starta eget.

Lärdomar:

- Viktigt att arbeta med våra bilder av varandra och oss själva. Titta på individens kvalitéer, livskraft och förutsättningar. Anpassade insatser kräver relation.
- För ett projekt som detta behöver det finnas "brobyggare" i projektet som kan medla mellan kultur och språkbarriärer.
- Svensk byråkrati och arbetsmarknad är inte anpassad för människor som bara är här en tid.